

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 2.

Lýsingarprisur fyri pettitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
ávastluttur í prísnum.

Tirsdag hin 9. januar 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brevsvanarstöðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

8. árg.

Krossvegurin — kjørbreytin.

Soleiðis eitur ein lítill søga, eg læs nú ein dagin. Hon sigur okkum um tveir brøður, sum ilt var komið imillum, men sum funnst aftur, við tað at annar viltist í kavarekinum og kom á tann krossvegin, sum leiðdi hann til húsinu, har bróðurin búði, so tann semjan, báðir innast inni longdust eftir, kom í lag. —

I tí gomlu trollassoguni hoyra vit, at vilt tú hava trollini, tær óndu maktirnar at gera teg ríkan, skalt tú seta teg á krossvegin, kjørbreytina, við bakinum móti kirkjunu. So koma trollini og láða dýrgripir uttan um teg, og ert tú ikki meiri heppin enn nakað menniskja kann vera, fara tey við tær og tú ert teirra ogn við kropp og sál. —

Mangar ferðir í lívi okkara standa vit á krossveginum og mugu velja hogru ella vinstru, vegin til eyðnu ella óeyðnu. — Ov ofta taka vit vegin sum leiðir okkum út í óeyðnuna, av óvitsku ella við fríum vilja.

Eitt nýtt ár, ið byrjar, er ein tilfúkur krossvegur. Her stendur tað til okkara at velja, hvønn vegin vit vilja ganga, vegin til eyðnu fyri okkum sjálvi, okkara fólk, okkara land ella tvørt ímóti. — Teir glitrandu dýrgripirnir eru oftast ikki annað enn ein sjónhvørving, og fylgja vit tí leiðini, har teir standa og veitra og siga: kom og tak okkum, vit eru eyðnarnir, tú tráar eftir, vit eru lívið — so vil tað, sum vit lesa tað í sögunum, vísa seg, at tað glitrandi gullið og gimsteinarnir ikki eru annað enn sponir og torv-konglar. — Annað hava trollini ikki at geva okkum.

Hetta nýggja árið, sum nú er byrjað, og sum vit enn ikki vita nakað um, gott ella ilt, setur krossvegin opnan fyri okkum, vegin til frama fyri Føroyingar ella vegin út í tóman heim, og hann leiðir okkum ikki á nakað mál. — Hilt ævnliga stríðið í politikki, sum nú hevur staðið her hjá okkum, leiðir okkum ikki á mál, tað verður einans við at elva meiri stríð og klandur. Vit mugu finna hvønn annan og koma á samt um at arbeiða til frama fyri okkara litla fólk og ikki eta okkum sjálvi upp, so bara ræðið liggur turt og skarpt eftir og sýnir eftirlíðni, at her báðu einferð Føroyingar, sum „að sig selv til stids“, ótu seg sjálvar upp í nytuleysum klanduri. —

Eitt lítið fólk sum vit hevur ikki ráð til at stríðast í staðin

Allir Føroyingar

eiga at ferðast
og taka góðs við

„Tjaldrinum“

og

eykaskipinum

P. SKIPAFELAGIÐ FØROYAR

fyri at arbeiða, tað hevur ikki ráð til at ganga vegin út í tóman heim, út í tað hera einki, tí tað endar við, at allir okkara dýrgripir umskeplast til sponir og torv-konglar. —

Føroyar eru eitt lítið fátækt land, men fátækari verður tað, um alt tað arbeiði, sum átti at verið gjørt til tess frama, distast burtur í ósemju. Nóg mál liggja fyri hjá okkum at rokja, og tað at tíðirnar eru ringar — og oftast hava verið tað — kann nakað gerast peningaliga sæð, um semja fæst í lag. Á loftingi eru mál frammi um okkara jarðabruk, um eina umvæling av skúlavíðurskiftum, um broyting av inn- og úthandi o. s. fr., men einki gerst — og hví? — Vit standa á krossveginum, tak ta rættu leiðina!

Okkara fiskiskapur — ja, eg veit ikki, um eg her skal roða nakað um hetta evni, her skal kann henda nakað fyrireikast fyrst. — Viðvíkjandi Grønlandssiglingina er ívaleyst einki at gera beinleiðis, her standa vit eins og *Per Gynt* yvirfyri tí óvinniliga: »Gakk uttanum Per! ljóðar tað til okkara eins og til hansara — og kanska vit finna eina leið uttanum! — Her verður møguligvis eisini eitt mál, sum lofting okkara kann gera nakað við — hvør veit. —

Eg vildi fegin tosað eitt sindur um socialismu her í Føroyum í hesum viðfangi. — Føroyar eru eitt kapitalleyst land, og Føroyingar í eitt og alt eitt fátækt fólk, sum livir sít strevna, sparna, ofta gleðisleysa liv, hjá teim allarfestu er tað úr hondini í munnin. — Socialisma hjá okkum her á landi má tí ikki verða gallrøpið um »Kapitalismens Forbandelse«, socialismar er hjá okkara fólk: at arbeiða okkara land upp eftir, læra tað at fáa mest møguligt út av tí, sum land og sjógvur gevur og kann geva, og at leggja allar árar yvir borð við hesum máli fyri eyga. —

Socialisman skal vísa okkara fólk vegin til mentan, at finna á krossveginum ta leiðina sum peikar at einum máli.

M.

Á bygð og í býi.

Á ferð.

»Vetraragurin í eini forøyskari úthygd kann vera ófýsaslíkur« — nakað soleiðis stendur at lesa; og sattu er tað, at líkna vit saman eina litla bygð við spjaddum húsum og *Havnina*, er munurin á mangan hátt stórur.

Iggjøgnum langar tíðir hevur verið klagd og deilt yvir, hvussu ringar og skítar okkara gotur hava verið og eru her í Havn; men hvussu ringar tær so eru, er tað stórur munur millum tær og vegir og gotur í eini smábygð. — Tá eg var lítill smádrongur, var einki annað ljós á gotunum her í Havn enn tann glaman, ið skygdi út úr húsum glognum vindeygu og einar ella aðrar dyr, ið vóru upplátnar. Men so fingi vit tær lyktirnar, sum øll tilkomnir fólk her væl minnst, ja meir enn so — tað var eitt framstigi, ið munti! — Men í teim forøysku smærru bygðunum er enn einki ljós á gotunum húsanna millum, so ein má hava lykt við sær, um hann hevur orindi úti á kvøldartíð. —

Tað er soleiðis mangt, ein saknar, sum vandur er við at búgva í Havn, tá hann kemur út á bygð, soleiðis sum víðurskiftini enn eru har. — Men einaferð verður væl annarleiðis allastaðni — tá ansurin fyri framstigi vaknar og tey peningaliga víðurskiftini verða betur.

Mangar av teim smáu bygðunum eru enn so illa fyrireikaðar peningaliga, at lítið og einki gerst. Inntøkurnar eru smáar, og tað at skatturin er høgur, hægri enn væl er, fæst lítið og einki í lag av tí, sum eigur at verða gjørt til gagn fyri øll. Men tíð skal til alt, og verður peningastandurin betur, vil nóggi fæst í lag av tí, sum enn torvar, og hjá teim ungum vil ansurin fyri tí gagnliga og tí tíðarhóskandi mennast meir og meir — tað sæst mangastaðni, at hann vaknar ella longu er vaknaður.

Undarligt er tað at sita í tí litla bygðakirkjunu og hoyra ein ungum Føroying lesa lestur, og hoyra bygðarfólkid syngja sálmar — alt á donskum nú árið 1933 er við at verða á enda. — Sálmarir eru teir vökr, gomlu

donsku jólasálmarnir, og lesturir er góður, og alt er væl hóskandi í eini danskari kirkju, fyri donskum fólk — men tað er í Føroyum vit eru, millum forøyskt fólk — — —

Arbeitt og strevað hevur verið at fáa forøyskum máli rætt í Føroyum, í skúla, í kirkju, alla staðni. Í skúlan er tað komið, og har hevur tað givnan ella líkan (!) rætt út í æsir. Eftir langt stríð hevur tað fingið — ella sigst tað at hava fingið — loyvi til at koma inn um kirkjugátt — ella taka vit í mist tá vit hugsa so? »Ritualini« eru »autoriseraði«, sálmarir eru til, og lestrabókin er undir prenting, so hon skjótt kann takast til brúks. — Lat okkum fáa sálmararnar prentaðar, og fólkid tekur teir og »autoriserar« teir við at gera teir til sína ogn, og trúgv mæ — ikki gevur okkara fólk frá sær aftur eitt einasta petti av tí, tað er verið gott við. —

Fái sálmarabókina prentaða so skjótt, at hon er liðug um somu tíð sum lestrabókin, so at forøyskt fólk kunna sita í kirkju teirra og fáa tað, tey bygja teirra andiliga, kristiliga, liv á, í teirra egna máli. — Lat um næstu jól jólabóðini ljóða til øll, ið hava hug at hoyra tey, á tí máli sum allir vit Føroyingar »elska mest«.

Har danskur prestur er, má hann væl nýta sít mál í talu síni, annað er ikki at hugsa um enn á sinni; men alt heit kann verða forøyskt, og eg veit, at einastaðni her á landi hevur danskur prestur nýtt forøyskt »rituale« við brúðarvígslu, og ikki segðist nakað vera at finnst at. — Har forøyskur prestur er, gongur tað av sær sjálvum, og har kunnu fólk alið fáa forøyska gudstænastu, og tað er ein royndur lutur, at forøyskt mál í kirkju ikki styggir fólk burtur — tvørt ímóti!

Syndarligt er tað, hvussu lítið hevur verið gjørt víða um í Føroyum fyri at gleða gomul og ung, og tað er ikki fyrr enn ein sær, hvussu lætt tað er at skapa gleði hjá stórum og smáum, at ein fatar tað stóra spellið í tí, at einki er gjørt. —

Talað og skrivað verður um, hvussu ræðuligt tað er við øllum brennivins-drekkarinum, og syrgiligt er, so ringt tað er mangastaðni — men hevur nakað verið gjørt fyri at fáa fólk eina lítilla stuttliga stund ístaðin fyri? Tað er ikki nóg mikið gjørt við at dundra og prædika ímóti øllum hesum ljóta, nei gev fólk nakað annað, nakað sum stuttleikar teim og tú vinnir meir, enn tú

nakrantíð hugsaði tær til. Vek barnið í bæði eldru og yngnu og tú hevur tey í hondum og vinnur tey fyri tí góða, tú hevur til teirra at geva teimum. — Um hesi jóluni kundi ein siggja dømi uppá hetta ymsa staðni.

Gamal maður á ferð.

Aktieselskabet
Thorshavn. Mælkforsyning
&
Margarinefabrik
1908—1933.

Soleiðis eitur tað háttíðarritið, sum í hesum dagum er komið út vegna tess, at henda, eftir okkara víðurskiftum, stóra fyrirtøka nú hevur staðið í 25 ár. —

Fim og tjúgu ár er ein long tíð, í teim er maður borin í heim, vaksn upp og næsta líð komið til, í teim er mangt heit og mangt umskift, sum Tróndur segði. — Eisini her hjá okkum er nógvi umskift í teim árum, og kann henda, at tað kennist eina mest her í Havn — tað vit vita ikki reidiliga vist, men helst man tað vera so. —

Við oldarskiftið og nakað fram um tað gekk neyvan dagur yvir hovið, uttan bátar úr ymsum bygðum síst her, tað at orindini ikki altíð vóru so stór; men farast til Havnar mátti, um vara skuldi flytast til og frá — og so var tað »drop-ins«, hann fekk maður ikki uttan í Havn. — Úr Sundalaginum, av Skálafirði og allastaðni har um leið vóru bátar dagliga her við bryggjuna, úr øðrum oyggjum og plásum var eisini ofta fólk — tað sjálvsagt ikki á hvorjum degi, tað mesta var norðanfrá. — So kom »Smírlu«, sum tá fór víða um, og so, fyri o. u. 25 árum síðan, kom hin stóðugi motor- og dampbátarferðin um Skálafjørð og Sundalagði í lag og hevur staðið við síðan til dagin í dag.

Tað er felagið »Thorshavns Mælkforsyning«, ið fær hetta í lag, og síðan hevur rætt sínar armar longur og longur út, nú næstan kring allar Føroyar. — Byrjanin var at fáa í lag eina mjólkasolu (Is-Mejeri) her í Havn, tí altíð varð klagd uppá mjólkatrot, og henda mjólk skuldi fáast úr bygðunum norðanfrá, úr Sundalaginum og har um vegin. — Til tess skuldu bátar fáast, ið gekk stóðugt úr Havn, norðureftir og aftur, dag um dag. At hetta kundi bindast saman við postflyting, var eyðvitað, og heilt varð tí á poststjórið í Keypmannahavn við bøn um stuðning og lán, tí her lá beint fyri at fáa betri post-